
PRESENTACIÓ

Tomas Pou i Viver
*President de la Societat
Catalana d'Ordenació Territorial*

Senyores, senyors:

Els Decrets de la Generalitat de 27 d'agost i 23 de desembre de 1936, a proposta de la Conselleria d'Economia, van establir, en aquella Catalunya de la segona República, les 38 comarques i les 9 regions. A aquells Decrets, com saben molts dels qui avui estan aquí entre nosaltres, van seguir diverses disposicions de les Conselleries d'Agricultura, de Serveis Públics i d'altres que van adoptar el nivell regional per distribuir territorialment les respectives competències.

Certament que es va dir que aquells Decrets tenien un objectiu essencialment de programació econòmica. Però ilegint el Preàmbul del segon Decret, el que he indicat de 23 de desembre de 1936, s'allunya d'aquell objectiu econòmic i incorpora la divisió territorial en un sentit més ampli. S'ha dit també, es va dir ja l'any 1936 i després, que ni era prudent ni procedent jurídicament crear una divisió territorial a través d'una disposició del Consell executiu, sinó que calia una Llei del Parlament de Catalunya; això va quedar, fins a cert punt, ratificat o convalidat en la sessió del Parlament català del 18 d'agost del 1937.

Però no són aquests fets, diem-ne tècnics, els que voldria posar de relleu en aquesta breu presentació. Sinó el fet, que crec és generalment admès, que aquella divisió territorial, creada en circumstàncies tan excepcionals, va restar realment, es va anar imposant paulatinament i va presidir la divisió de l'acció administrativa de la Generalitat de la segona República i que, fins i tot, alguns serveis de l'Administració central van introduir el nivell de les regions en les seves competències, per bé que el nom de regions, per un Decret d'1 de desembre de 1937, va quedar substituït pel de vegueries.

Però —com també molts sabeu— un Decret de 5 d'abril de l'any 1938, dels qui anaven venent en la Guerra civil va esborrar del mapa legal aquella divisió territorial. Però com diuen l'Oriol Nello i Enric Lluç, en el seu llibre

tan important sobre la Gènesi de la divisió territorial, aquell Decret no pogué esborrar la divisió territorial dels records dels homes que l'havien feta seva, ni del territori, on els fets, tossuts, continuaven dibuixat-la una i altra vegada.

I vet aquí que avui, més de 50 anys després d'aquell 1936 en què es van crear les regions, la nostra Societat Catalana d'Ordenació del Territori planteja novament a debat, a conversa, a taula rodona el tema de les regions. I ho fa perquè la Generalitat, que té ja aprovat pel Parlament català una divisió o una organització de Catalunya en 38 comarques, després incrementades a 41 i encara amb alguns temes pendents de delimitació que poden afectar tres o quatre comarques, haurà d'aprovar la constitució de les regions en el territori català. I això comporta, òbviament, resoldre temes diversos que es plantegen sempre: de delimitació territorial, de competències, del nombre de regions i el tema, que em sembla a mi cabdal, de si hem de seguir a Catalunya amb els nivells municipal, comarcal, diputacions, regions i la Generalitat, a més de la possible incidència de la província única. I si tot això millorarà o empitjorarà la situació. Són temes que no són únics a Catalunya, sinó que Espanya també se'ls haurà de plantejar si vol realment un dia tenir una moderna Administració. Però a Catalunya el tema adquireix, en aquests moments, unes dimensions singulars.

Tots aquests són els motius pels quals la nostra Societat Catalana d'Ordenació del Territori, que va néixer amb motiu del VIII Àmbit del Congrés de la Cultura Catalana i que, com a filial de l'Institut d'Estudis Catalans, es va constituir a l'any 1980, ha organitzat aquest acte. Un acte públic en el qual els qui l'hem organitzat ens donaríem per plenament justificats si, com esperem, aportés punts valuosos de reflexió i vies de solucions per ajudar-nos a tots, als socis, a la societat i als polítics, en aquesta temàtica de la futura constitució de les regions.

No em resta més que presentar els ponents que intervindran en aquest acte. El Sr. Oriol Nel·lo i Colom, és professor de Geografia de la Facultat de Lletres de la Universitat de Barcelona i coautor, amb el Sr. Enric Lluc, que va precedir-ne en la presidència de la nostra Societat, d'un llibre importantíssim, per a mi el més important, sobre la Gènesi de la divisió territorial a Catalunya dels anys 1931 al 1936. Ell ens parlarà de «L'evolució del concepte de regió en el debat de la divisió territorial a Catalunya».

El Sr. Josep M. Carreras i Puigdenyoles, és economista i ex-cap del Servei de Planificació Territorial del Departament de Política Territorial de Catalunya de la Generalitat de l'any 1978 al 1984. Ens parlarà de «Política Territorial i regions».

El Sr. Manuel Ribas i Piera, és catedràtic de Planificació de la Universitat Politècnica de Catalunya i arquitecte. Tractarà de l'«Urbanisme i Regions».

El Sr. Lluís Casassas i Simó, és catedràtic de Geografia i president de la Societat Catalana de Geografia, també filial de l'Institut d'Estudis Catalans, i és autor, junt amb Joaquim Clusa, del llibre, editat al 1981, que considero que ha fet l'aportació més valuosa i més compromesa sobre l'ordenació territorial, crec que malauradament no tingut en compte com es mereixia. Exposarà el tema «Vers unes àrees d'Administració territorial de la Generalitat».

El Sr. Enric Argullol, jurista, és catedràtic de Dret Administratiu de la Universitat Autònoma de Barcelona i ens havia de parlar de «Condicionaments legals de les regions». Ahir em va dir que una malaltia el manté a casa i, per tant, serà impossible que ens acompanyi aquesta tarda per parlar d'aquest tema.

Finalment, el Sr. Joaquim Nadal i Farreras, alcalde de Girona, historiador, catedràtic d'Història moderna de la Universitat de Barcelona, i alcalde d'aquesta magnífica ciutat de Girona, que durant aquests últims anys tant ha millorat en tants àmbits, ens parlarà de «Reflexions entorn de la Regió II».

Per últim, el Conseller de Governació de la Generalitat, l'Honorable Sr. Josep Gomís i Martí, clourà l'acte comunicant-nos «La situació dels estudis del Govern de la Generalitat sobre les regions».

A tots ells els agraeixo, en nom de la Junta de Govern de la nostra Societat, haver acceptat de parlar-nos dels temes que respectivament he indicat. Només em queda, per finalitzar, agrair a la Diputació de Girona que ens ha volgut ajudar enregistrant les intervencions, enregistrament que hem decidit per tal de poder possibilitar la futura publicació; i també agrair a la Caixa de Girona, que ens acull avui aquí en aquestes magnífiques instal·lacions, que són un lloc ben adient per debatre aquest tema amb la serenitat que exigeix la seva importància.

